

100 éve történt Regula Ede rablógyilkossága Edelényben

Dr. Bodgál Ferenc (1932–1972), az 1973-ban megjelent Edelény múltjából című könyvben A község népéletéből című fejezetben ír a 100 évvel ezelőtt történt rablógyilkosságról is. Az alábbiakban ezt a részletet közöljük.

„Edelény nevét több mint fél évszázaddal ezelőtt egy szomorú esemény kapcsán megismerte az egész ország. 1911. augusztus 7-re virradó éjjel Regula Ede helybeli asztaloslegény azzal a céllal, hogy az esküvőjéhez pénz szerezzen, betört a falu végén levő csárdába. Rablás közben felébredt Czeisler korcsmáros, a húga és a felesége. Regula a nála levő fejszével mindhármukat mindhármukat meggyilkolta, majd a baltáját a Bódvába dobva elmenekült. A megindult nyomozás csakhamar bebizonyította Regula bűnösségét. A borzalmas esettel sokat foglalkozott a korabeli sajtó: az Ellenzék, Miskolci Napló, A Nap, Kis Újság, Friss Újság, Tolnai Világlapja stb., de a megye, Miskolc város és Edelény lakosai is. A háromszoros kegyetlen gyilkosság olyan feltűnést keltett, hogy az eseményről verset is közölnek a Miskolc című lapban és a miskolci Sarkadi kabarében is előadják az Aiglón által írt „Regula nótáját”.

Hogy az eseménynek milyen hatalmas visszhangja volt, azt az is mutatja, hogy a Miskolci Napló, 1911. augusztus 15-én, tehát egy héttel az esemény után különkiadásban jelentette be hogy Regula vallott. Az esemény kapóra jött a históriásoknak, akik ezt hamarosan megverselték. Az egyik ilyen ponyva a következő címet viseli: REGULA EDE, az edelényi rablógyilkos históriája. A négylapos, kisalakú, hely és szerző nélküli nyomtatvány 23 versszakban, balladai hangvétellel foglalja össze a szomorú eseményt:

*Gagybátorban, Abaúj kis falujában
Lakik a szép Zsóka Teréz egy kis házban
Haja bogár, a szemei tűzben égnek,
Hét faluból járnak érte a legények.*

*Valamikor, nem oly régen, tán két éve
Belenézett Zsóka Teréz szép szemébe,
Regula, az edelényi mesterlegény
S napról-napra szerelmesebb lett a szegény.*

*De a Teréz szívének sem maradt nyugta,
Szerelme az asztaloslegényhez húzta.
S a tavaszon, midőn virág nyílt, s madár szólt
A Zsókáék kis házában kézfogó volt.*

*Őszre tűzte ki a legény a menyegzőt,
Mert szíve nem hagyta tovább nyugodni őt.
De szegény volt ám, mint a templom egere
S apja, anyja sem akarták, hogy elvegye.*

*Szerette a legény a lányt, érte égett,
Rendelt neki gyűrűt, órát, aranyéket.
De nem tudta érte a sok pénzt fizetni
S jó apósát kellett pénzért megkövetni.*

*Gyorsan teltek a napok s az ősz közelgett
S Regulának a pénz egyre jobban kellett.
Most már díszes, szép bútor is kellett volna
S Zsókának sem akart lenni adósa.*

*PéNZ kellett vón, nagyon sok pénz s nem volt sehol.
Egy önálló kis műhelye is kell valahol;
Soká törte fejét, hogy hát mihez fogjon
S arra jut, hogy nincs mást tenni, mint raboljon.*

*Edelénybe mérte a bort Czeisler csapos,
Regula Ede volt nála mindennapos.
Jó viszonyban volt vele az egész család,
S így tudta ő Czeisler minden ügyét-baját.*

*Hallotta, hogy Czeisler készül a vásárra
S ebből tudta, hogy több százaz van őnála.
Nosza, aztán kész volt a rút tervvel nyomba;
hogy a Czeislert egy éjszaka kirabolja.*

*Éjszaka volt, vasárnapra virradóra,
Éppen akkor hullt a harmat a tarlóra.
Regula egy fejszét fogott a kezébe,
S oda osont a vén csárda közelébe.*

*Csönd volt, csak a Boldva vize csörgedezett,
Amikor a rabló munkájához kezdett.
Fejszével a csárda falát kibontotta
S lassan, csöndben bemászott a pinczelyukba.*

*A pinczében három kancsó bort megivott
S felmenvén az első szobába benyitott.
Aludt Czeisler s felesége, meg a húga
S hozzáfogott a pénzt keresni Regula.*

*Kutatott a rabló mohón s a zaj miatt
Czeisler Henrik a mély álmából felriadt.
S félig ébren annyit mondott: „Te vagy Giza?”
És a vérét már a fehér párna itta.*

*A jajt visszaverte ajkán a nagy fejsze,
Mely a fejét darabokra törte, szelte.
Oly gyorsan suhantak a fejszecsapások,
Mint nyári viharban a vad villámlások.*

*Sikoltozva bújtak össze benn az ágyon:
Czeislerné is Giza mondta, hogy „Ne bántson!”
De nem kegyelmezett nekik sem Regula
S meghaltak Czeislerné s Czeislernek a huga.*

*És három ártatlan lény vérét kiontva,
Felkutatta a pénzt: söntésben, sifonba;
S talált 100 forintot, de többet semmivel,
Mészárlást a rabló csupán ezért mível.*

*A véres fejszét a Boldvába dobta,
A pénzt vitte tovább, vitte Gagybátorba.
S azt Zsókáéknál a szalmába rejtette,
S Teréz a keblére boldogan ölelte.*

*Vasárnapra szépen, lassan reggeledett
S a „Csárda” köré a nép összesereglett.
Ott volt Edelénynek apraja és nagyja,
Sátkot szórt a gyilkosra a nép haragja.*

*A gyilkosság után, hétfőn virradóra
Zsókáéknál ébredt csendőr parancsszóra.
Regula Ede a rabló mesterlegény,
Akire átkot szórt az egész Edelény.*

*Két szuronyos csendőr Edelénybe hozta
S ott bűnét imígyen, sírva bevallotta:
Elvette az Isten egy percre az eszem,
Sohase hittem, hogy én ilyet cselekszem.*

*Aztán az ügyészség fogházba vetette
S miskolczi bírák ültek törvényt felette.
Bűnösnek mondták ki rablógyilkosságba
S elítélték vala az akasztófára.*

*Most súlyos bilincsbe van a keze, lába,
S sírdogál a fogház sötét cellájába.
Siratja, siratja a szép meny asszonyát,
S ha behunyja szemét: 3 halottat lát...*

*Hollók szálldosnak a fogházudvar felett,
Az udvaron akasztófát készítenek.
Bali Mihály készül már a nagy munkához
S kötéllal jön nemsokára Regulához.*

A ponyva szerzőjéről semmit sem tudunk. Az ügyesen megszerkesztett, terjedelmes história jó verselőre vall, aki tisztában volt az esemény üzleti jellegével is. A hat fillérért árult história különösen a vásárokon talált hamarosan vevőre, s az edelényiek is emlékeznek rá, hogy ezt itt árulták. A miskolci Sámuel-napi vásáron, Edelényben, Szikszón, Ónodon, Mezőcsáton és máshol megtartott őszi vásárokon, búcsúkon az aktuális históriát könnyen el is lehetett adni.

1911 novemberében a miskolci törvényszéken meghozták a halálos ítéletet, s akkor jelent meg a Miskolci napló betűivel nyomott „Az edelényi véres dráma. A rablógyilkost halálra ítélték” című prózai nyomtatvány, mely az egész tárgyalással részletesen foglalkozik. Ezt az anyagot azután betűhíven átveszi az 1912-es Miskolci Képes naptár is, amely még szélesebb paraszti rétegekhez juttatta el az esemény hírét. Hogy az esemény prózai röplapon is megjelent, az rendkívüli dolognak számított, amelyre eddig alig volt példa.

Ebben a hónapban a napi sajtó ismét sokat foglalkozik az eseményekkel, de már nem az elvetemült gyilkost, hanem a szárandó fiatalembert mutatják be és így az olvasókban iránta részvétet keltenek. Az esemény azután jó ideig lekerül a napi sajtó hasábjairól, majd mikor fellebbezés folytán az ügyet 1912 januárjában ismét tárgyalják, a sajtó ismét foglalkozik vele. A Regula-ügynek most is óriási a visszhangja, az országos és helyi lapok cikkei mellett egy újabb ponyvahistória is keletkezett: „Borzasztó nagy gyilkosság Borsod megyében edelény községben. REGULA EDE és a faluvégi meggyilkolt korcsmáros történelme” című 4 lapos, kisalakú nyomtatvány, amelyet Horváth Gyula írt és Keszthelyen jelent meg. A cím fölött még egy csárda képe is látható. A mű szerzőjéről nem sokat tudunk, pedig ismert históriás lehetett, hiszen a Széchenyi Könyvtár több históriáját őrzi. Históriaja valószínűleg 1912-ben keletkezett, a meglevő példányra is ezt írták rá ceruzával. Horváth 11

versszakban mondja el az eseményt, versei döcögősek, nehézkesek, az eseményt csak másodkézből, hírlapokból meríthette:

*1. Szomorúan harangoznak temetnek
Egy családot a temetőbe visznek;
Mert egy család lett ott meggyilkolva,
Ölég nagy a népnek a fájdalma.*

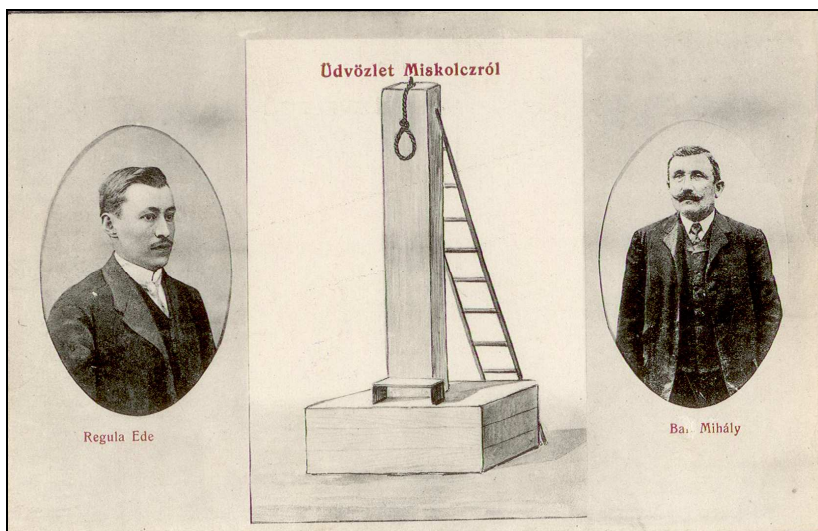
*11. Szegény korcsmáros és húsz éves felesége
És viruló tizenhét éves testvére,
Háromnak volt egyszerre temetése,
Én istenem nyugodjanak békében.*

Megihlette az esemény a tiszántúli históriásokat is, a mezőtúri Csató J. és Nagy K. kiadásában megjelent „Edelényi hármasság” is ezzel foglalkozik. Az első részben a szerző bő részletességgel festi Regula aljas gaztettét, sötét, embertelen jellemét, hogy megölte jó urát. A második részben, amelynek „Regula Ede börtöndala” címet adta a kiadó, ilyen strófa van:

*Szegény ember kárán örvendeznek,
Kit a siralomházba helyeznek
Fényes ruhás urak összegyűlnek,
Hogy lesz kimúlása életemnek.*

Regula Ede halálos ítéletét felsőfokon is helybenhagyják s az ítéletről a Miskolci napló 1912. március 13-án különkiadásban számol be. Regula Ede ezután a királyhoz fordult kegyelemért, s az öregek szerint (ez is népköltészet) a kegyelmet meg is kapta volna, ha az időben érkezik a királyhoz. Az ítéletet Bali Mihály Miskolcon, március 13-án végre is hajtotta. A tömeg a sajtó és a históriák hatására ekkor már Regulával rokonszenvezett, s a másnapi temetésen – a sajtó szerint – közel tízezren vettek részt. „A tömeg menetközben folyton nőtt. A temető kapunál az előre küldött rendőrök tartóztatták fel az embereket,

de így is több százan bejutottak a temetőbe. A temetőben több asszony hóvirágot szórt a sír fenekére. Mikor pedig a koporsót a sír fölé tették, valósággal megrohanták és mindenki akart tépni egy szál virágot a koszorúból. Egy csoport polgárasszony kifelé haladva a temetőből, azon tanakodott, hogy holnap reggel a sírhantot, amely a kivégzett Regula Edét fedi, telehintik virággal.” („Miskolcz, 1912. március 15.) A Miskolci Napló szerint: „A temetési menet pedig olyan volt, mint egy ünnepelt nemzeti hőse, vagy a város nagy fiáé szokott lenni...”

Regula Ede szomorú története több forrásból jutott el a néphez, s az esemény után alig néhány évvel – 1914-ben – a Heves megyei Makláron az alábbi balladát jegyezték fel:

Ezerkilencszáztizedik évbe
 Szenvedtem a miskóci börtönbe
 De má' ott is kitelt az én időm
 Vár engem a kékszemű szeretőm.

*A miskóci börtönajtó fala
Holló madár repdes körű' rajta
Abba van egy fogoly elítélve
Regula Ede az igazi neve.*

*Bali Mihály az a híres hóhér
Gyűjjön ide én vagyok a legény
Szenvedek a miskóci börtönbe
Akasztófára vagyok elítélve.*

*Akasztófám ki van má' faragva
Bali Mihály ottan áll alatta,
Fényes ruhás urak összegyűlnek
Mos' lesz kimúlása életemnek.*

*Lemberger úr háromfertá' három
Eresszen ki a rózsámat várom
Eresszen ki csak egy félórára
Hogy beszéljek vele utójára.*

*Halá' madár ne sirass má' engem
Árva vagyok senkim sincs má' nekem
Te se sirass nem ér az má' semmit
Bánatos életemre má' többé szükség nincs.*

Bár a ballada gyűjtője dallamot nem jegyzett le s az adatközlő nevét sem tüntette fel, azt hihetjük, hogy a már ismert ponyvákban keletkezhetett ez a nagyon szép, igen kifejező, első személyben előadott búcsúzó. Az évszám eltévesztése, az esemény rendkívül tömörsége is a folklorizációt mutatja. Egy-egy része még hasonlóságot is mutat a ponyvával; a mezőtúri ponyvából idézett rész és a ballada 5. versszaka között fellelhető a közvetlen rokonság.

A Regula-ügyre az idősebbek még ma is emlékeznek, s a históriák néhány töredékét is jól ismerik. Érdeemes volna ennek valamennyi változatát összegyűjteni."